

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
з підготовки до практичних занять,
самостійної та індивідуальної роботи з
освітнього компонента «Дизайни наукових досліджень у психології»
для здобувачів спеціальності С4 «Психологія»
на другому (магістерському) рівні вищої освіти
денної та заочної форм здобуття вищої освіти

РЕКОМЕНДОВАНО
на засіданні кафедри психології
Навчально-наукового юридичного
інституту
(протокол №1 від 01.09.2026р.)

ПОГОДЖЕНО
на засіданні Науково-методичної ради
Державного університету
економіки і технологій
(протокол №3 від 23.09.2026р.)

Кривий Ріг
2026

Методичні вказівки з підготовки до практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи з освітнього компонента «Дизайни наукових досліджень у психології» для здобувачів спеціальності С4 «Психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти / укладач Н. В. Квітка. Кривий Ріг : ДУЕТ, 2026. 19 с.

Укладач: Наталя КВІТКА, доцент кафедри психології, доктор філософії (PhD)

Відповідальний за випуск: Наталя БАГАШОВА, в.о. завідувача кафедри психології, к.г.н., доцент

Методичні вказівки з підготовки до практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи з освітнього компонента «Дизайни наукових досліджень у психології» для здобувачів спеціальності С4 «Психологія» на другому (магістерському) рівні вищої освіти денної та заочної форм навчання розроблені з метою забезпечення засвоєння сучасних підходів до організації психологічних досліджень і вибору оптимального дизайну залежно від мети, завдань і гіпотез.

Опанування матеріалами освітнього компонента сприяє формуванню у магістрантів уміння планувати та проводити емпіричні дослідження, критично аналізувати наукові публікації, інтерпретувати результати й представляти їх у науковому й прикладному контексті. Особливий акцент робиться на розгляді експериментальних, квазіекспериментальних, кореляційних, лонгітюдних та крос-культурних дизайнів, а також на дотриманні етичних стандартів у наукових дослідженнях.

Методична розробка містить перелік питань для обговорення на практичних заняттях, орієнтовні завдання для самостійної та індивідуальної роботи, а також список рекомендованої літератури, що сприятиме розвитку навичок наукової аргументації та здатності проектувати власні дослідження відповідно до вимог сучасної психологічної науки.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Перелік компетентностей та програмних результатів навчання	5
Перелік завдань з підготовки до практичних занять та самостійної та індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти	6
Поточне та підсумкове оцінювання	13
Перелік питань для підготовки до підсумкового оцінювання	15
Список використаних джерел	18

ВСТУП

В сучасній психологічній науці надзвичайно зростає значення якісно організованих і методологічно обґрунтованих емпіричних досліджень. Саме вони забезпечують розвиток теорії, перевірку гіпотез та впровадження практичних рекомендацій у сферу освіти, охорони здоров'я, соціальної політики та бізнесу. У цьому контексті зростає потреба у фахівцях, які не лише володіють знаннями про різні типи наукових дизайнів, а й здатні обирати найбільш адекватні методологічні стратегії для вирішення конкретних наукових і практичних завдань.

Вивчення освітнього компонента «Дизайни наукових досліджень у психології» дозволяє студентам опанувати фундаментальні підходи до організації експериментальних, квазіекспериментальних, кореляційних, лонгітюдних та крос-культурних досліджень, критично оцінювати їх сильні та слабкі сторони, аналізувати валідність і надійність отриманих результатів. Окрема увага приділяється питанням формулювання гіпотез, побудови вибірки, дотримання етичних норм і забезпечення репрезентативності дослідження.

Застосування набутих знань сприятиме формуванню у студентів здатності до професійного планування психологічних досліджень, розвитку навичок наукової аргументації, самостійності у виборі методологічних стратегій та етичної відповідальності в організації дослідницького процесу.

Мета освітнього компонента «Дизайни наукових досліджень у психології» – формування у студентів системних знань про методологічні засади побудови наукових досліджень та розвиток практичних навичок конструювання й оцінювання дослідницьких дизайнів у психології.

Завдання освітнього компонента «Дизайни наукових досліджень у психології»: ознайомити студентів з основними видами дослідницьких дизайнів у психології; розкрити критерії їх вибору відповідно до мети й гіпотез дослідження; сформувати навички критичного аналізу наукових публікацій; розвинути вміння застосовувати сучасні методологічні підходи до планування й проведення психологічних досліджень із дотриманням етичних норм.

Метою методичних вказівок є надання здобувачам вищої освіти структурованого супроводу до опанування освітнього компонента «Дизайни наукових досліджень у психології», що сприятиме глибшому засвоєнню ключових понять, методологічних підходів і стратегій організації емпіричних досліджень у психології. Методичні рекомендації орієнтовані на розвиток здатності студентів критично аналізувати наукові проблеми, обирати адекватні дослідницькі дизайни відповідно до мети та завдань роботи, а також застосовувати отримані знання у власній науковій та професійній діяльності.

Особлива увага приділяється формуванню практичних навичок планування експериментальних, квазіекспериментальних, кореляційних, лонгітюдних і крос-культурних досліджень, аналізу їх сильних і слабких сторін, інтерпретації отриманих результатів та дотриманню етичних норм при

проведенні досліджень з участю людей. Розглядаються питання формулювання гіпотез, операціоналізації змінних, побудови вибірки та забезпечення валідності й надійності наукових висновків.

Рекомендації також покликані сприяти ефективній підготовці до практичних занять, організації самостійної та індивідуальної роботи, а також системному засвоєнню навчального матеріалу з урахуванням сучасних наукових підходів і міжнародних стандартів дослідницької етики в психології.

Обсяг освітнього компонента – 6 кредитів ЄКТС. Форма підсумкового контролю – іспит.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Компонент	Компетентності / результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. ЗК8. Здатність розробляти та управляти проектами.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики. СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості. СК3. Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності. СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями. СК10. Здатність самостійно розробляти проекти шляхом творчого застосування існуючих та генерування нових ідей. СК11. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Програмні результати навчання (ПР)	ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно-важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. ПР2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів. ПР3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки. ПР7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях. ПР10. Узагальнювати результати власних наукових досліджень у формі наукових звітів різних форм (тез, статей, доповідей, презентацій). ПР11. Оцінювати здобутки та визначати й аргументувати перспективи власної наукової роботи. ПР12. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності. ПР13. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.
--	---

ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рекомендації та політика використання штучного інтелекту (ШІ) для студентів при виконанні завдань курсу

<i>Вид діяльності</i>	<i>Рекомендації до практичних завдань</i>	<i>Політика використання ШІ</i>
Виконання письмових робіт (есе, рефератів, оглядів)	Можна використовувати ШІ як інструмент генерації ідей, пошуку аргументів, створення структурованого плану тексту. Рекомендується проводити перевірку фактів через надійні академічні джерела. При написанні основного тексту трансформувати згенеровану інформацію у власну форму, додавати авторське бачення.	Обов'язково вказувати, що використано ШІ в частині роботи. Не дозволяється подавати повністю згенеровані ШІ тексти як свої власні. Порушення правил = академічна недобросовісність.
Підготовка до тестів, самостійних робіт, іспитів	Можна використовувати ШІ для повторення матеріалу, створення тренувальних запитань. Доцільно ставити уточнювальні запити. Порівнювати відповіді ШІ з навчальними матеріалами.	Не використовувати ШІ під час контрольних або підсумкових робіт без дозволу викладача. Критично переосмислювати знання, отримані через ШІ.
Виконання практичних завдань (аналіз кейсів, ситуацій)	ШІ може бути корисний для створення варіантів рішень, аналізу точок зору. Порівнювати відповіді ШІ з власними висновками.	Розмежовувати власний аналіз і дані ШІ в структурі відповіді. Не копіювати відповіді ШІ без осмислення.
Етичні та правові межі використання ШІ	Користуватись ШІ лише в дозволеному викладачем обсязі. Бути відповідальним за зміст і достовірність роботи.	Заборонено використовувати ШІ для обману, створення фейкових даних. Не передавати персональні або службові дані в ШІ.

Тема 1. Вступ до наукових досліджень в психології.

Наука як соціокультурний феномен.

Наукові та ненаукові дослідження.

Загальні етапи наукового дослідження у психології.

Запитання для самоконтролю:

1. У чому полягає сутність науки як соціокультурного феномена?
2. Які відмінності між науковим і ненауковим підходом до пізнання?
3. Які основні риси наукового знання виділяють?
4. Які етапи включає наукове дослідження у психології?
5. Чим відрізняється емпіричний рівень наукового дослідження від теоретичного?
6. Яке значення має гіпотеза у структурі наукового пошуку?

Завдання до практичного заняття:

1. Аналітичне завдання: підготуйте приклади трьох різних пояснень одного й того ж психологічного явища (наприклад, агресії чи мотивації): наукового, псевдонаукового та буденного. Визначте, які ознаки дозволяють відрізнити їх одне від одного.
2. Творче завдання: складіть схему або інфографіку, що відображає основні етапи наукового дослідження у психології. Обґрунтуйте важливість кожного етапу.
3. Дискусійне завдання: підготуйте аргументовану позицію для обговорення: «Чи може психологічне знання існувати поза науковим методом?».

Самостійна робота:

1. Напишіть есе (2–3 сторінки) на тему: «Наука як соціокультурний феномен: роль психології у сучасному суспільстві».
2. Опрацюйте наукову статтю з методології психологічних досліджень і підготуйте короткий огляд (тези) для обговорення на практичному занятті.
3. Складіть порівняльну таблицю «Наукові та ненаукові дослідження: критерії відмінності та приклади».

Тема 2. Етапи наукового дослідження.

Планування.

Теоретичний пошук.

Складання теоретичного фреймворку.

Емпіричний етап.

Етап математико-статистичної обробки даних.

Інтерпретація.

Описовий етап.

Запитання для самоконтролю:

1. Які основні етапи включає наукове дослідження у психології?
2. У чому полягає значення етапу планування для подальшого успіху дослідження?

3. Які завдання вирішує теоретичний пошук?
4. Що таке теоретичний фреймворк і яку роль він виконує?
5. Які процедури відносяться до емпіричного етапу?
6. Чому математико-статистична обробка є необхідною у психологічних дослідженнях?
7. Які особливості має інтерпретація результатів дослідження?
8. У чому полягає специфіка описового етапу?

Завдання до практичного заняття:

1. Практичне завдання: складіть план дослідження за будь-якою обраною темою (наприклад, вивчення академічної прокрастинації у студентів). Визначте етапи, які включатиме ваше дослідження, та коротко опишіть їх зміст.
2. Аналітичне завдання: проаналізуйте одну наукову статтю (за власним вибором) і визначте, як у ній відображені етапи дослідження: від теоретичного пошуку до інтерпретації результатів.
3. Дискусійне завдання: підготуйте аргументовану позицію для обговорення: «Який етап наукового дослідження є найважливішим і чому?».

Самостійна робота:

1. Напишіть есе (2–3 сторінки) на тему: «Теоретичний фреймворк як основа наукового дослідження».
2. Створіть схему або інфографіку, що відображає етапи психологічного дослідження та їх взаємозв'язок.
3. Підготуйте короткий конспект з прикладами методів, що застосовуються на кожному з етапів наукового дослідження.
4. За запропонованим або самостійно сформованим масивом емпіричних даних здійсніть первинний аналіз, представте результати у таблиці або діаграмі, визначте основні закономірності та сформулюйте 3–5 теоретично обґрунтованих висновків відповідно до мети й гіпотези дослідження.

Тема 3. Види дослідних дизайнів з точки зору емпіричної частини.

Прості та складні дослідні дизайни.

Вибірка.

Крос-групові дослідження.

Однофакторний експеримент.

Мета-аналіз.

Лонгітюдне дослідження.

Запитання для самоконтролю:

1. Які відмінності між простими та складними дослідними дизайнами?
2. У чому полягає значення правильного формування вибірки?
3. Які переваги та обмеження має крос-групове дослідження?
4. У чому полягає сутність однофакторного експерименту?

5. Що таке мета-аналіз і яке місце він займає в психологічних дослідженнях?
6. Які особливості має лонгітюдне дослідження?
7. Які критерії визначають наукову цінність емпіричного дизайну?

Завдання до практичного заняття:

1. Аналітичне завдання: оберіть приклад психологічного дослідження (можна з наукових журналів чи підручників) і визначте, який вид дослідного дизайну був використаний. Аргументуйте його доцільність.
2. Практичне завдання: складіть власний приклад однофакторного експерименту (наприклад, вплив музики на рівень концентрації студентів). Опишіть вибірку, незалежну та залежну змінні.
3. Дискусійне завдання: підготуйте аргументовану відповідь для обговорення: «Який дизайн – крос-груповий чи лонгітюдний – є більш інформативним у психологічних дослідженнях?».

Самостійна робота:

1. Напишіть есе (2–3 сторінки) на тему: «Переваги та обмеження мета-аналізу у сучасній психології».
2. Підготуйте схему, яка відображає класифікацію простих і складних емпіричних дизайнів із прикладами.
3. Зробіть огляд (1–2 сторінки) сучасної наукової статті, в якій використано лонгітюдне дослідження, та представте її основні результати на занятті.

Тема 4. Публікації в наукових журналах.

Українські фахові журнали з психології.

Журнали, що індексуються Web of Science.

Журнали, що індексуються Scopus.

Пошук дотичних до теми журналів.

Запитання для самоконтролю:

1. Які українські фахові журнали з психології ви знаєте?
2. У чому полягає відмінність між фаховим журналом та індексованим у міжнародних базах даних?
3. Що таке Web of Science і яке значення ця база має для психологічної науки?
4. Що таке Scopus і які критерії включення журналів у цю базу?
5. Чому важливо публікувати статті в міжнародних індексованих виданнях?
6. Які основні критерії вибору журналу для публікації наукової статті?
7. Які труднощі можуть виникнути у молодих науковців під час пошуку журналу для публікації?

Завдання до практичного заняття:

1. Аналітичне завдання: складіть перелік не менше трьох українських фахових журналів з психології. Опишіть їхню тематику, періодичність і цільову аудиторію.

2. Практичне завдання: оберіть орієнтовну тему своєї майбутньої магістерської роботи і знайдіть принаймні один журнал у Web of Science або Scopus, в якому можна було б опублікувати статтю за цією темою. Обґрунтуйте свій вибір.

3. Дискусійне завдання: підготуйте аргументовану відповідь на тему: «Чи можна вважати публікацію у національному журналі рівнозначною публікації в журналі, що індексується Scopus?».

Самостійна робота:

1. Напишіть короткий огляд (2–3 сторінки) на тему: «Роль міжнародних баз даних у розвитку психологічної науки».

2. Складіть таблицю «Журнали з психології» (українські – Web of Science – Scopus) з зазначенням їхнього спрямування.

3. Підготуйте короткий реферат про один міжнародний психологічний журнал (з історією, тематикою, вимогами до публікацій).

4. Здійсніть аналітичний пошук 5–7 сучасних наукових публікацій за обраною психологічною проблемою в академічних базах даних. Визначте критерії включення та виключення джерел і оцініть їх релевантність, наукову якість та відповідність сформульованій проблемі дослідження.

Тема 5. Типові структурні елементи статті у фаховому журналі.

Анотація.

Вступ.

Актуальність.

Мета.

Аналіз попередніх досліджень.

Виклад основного змісту.

Висновки.

Запитання для самоконтролю:

1. Які функції виконує анотація наукової статті?
2. У чому полягає різниця між вступом та розділом «Актуальність»?
3. Які вимоги висуваються до формулювання мети дослідження?
4. Чим відрізняється огляд попередніх досліджень від викладу основного змісту?

5. Які основні принципи написання висновків у науковій статті?

6. Як забезпечується логічна єдність між розділами статті?

7. Чому структура наукової статті має стандартизований характер?

Завдання до практичного заняття:

1. Практичне завдання: оберіть будь-яку наукову статтю з психології та проаналізуйте її структуру. Визначте, наскільки вона відповідає типовим елементам (анотація, вступ, актуальність тощо).

2. Аналітичне завдання: складіть приклад вступу та формулювання актуальності до власного можливого дослідження. Обґрунтуйте, чому воно має наукове значення.

3. Дискусійне завдання: підготуйте аргументовану відповідь для обговорення: «Який структурний елемент статті найбільш важливий для її наукової цінності?».

Самостійна робота:

1. Напишіть власний приклад анотації до майбутньої статті (100–150 слів) українською та англійською мовами.

2. Створіть таблицю з описом вимог до кожного структурного елемента наукової статті.

3. Підготуйте короткий конспект на тему: «Міжнародні стандарти оформлення наукових статей (APA, Vancouver, Chicago)».

Тема 6. Типові структурні елементи статті в іноземних журналах.

Анотація.

Вступ.

Матеріали та методи.

Результати.

Обговорення.

Висновок.

Запитання для самоконтролю:

1. Які основні функції виконує анотація в іноземних журналах?

2. У чому полягає специфіка написання вступу відповідно до міжнародних стандартів?

3. Які вимоги висуваються до опису матеріалів та методів дослідження?

4. Як слід презентувати результати у публікаціях міжнародних журналів?

5. Чим відрізняється розділ «Обговорення» від «Результатів»?

6. Які структурні особливості мають висновки в англійськомовних наукових статтях?

7. Чому міжнародні журнали дотримуються єдиного формату (IMRAD)?

Завдання до практичного заняття:

1. Аналітичне завдання: оберіть одну англійськомовну наукову статтю з психології (Scopus або Web of Science) і проаналізуйте її структуру відповідно до формату IMRAD.

2. Практичне завдання: складіть короткий приклад розділу «Матеріали та методи» для власного можливого дослідження (обсяг 0,5–1 сторінка).

3. Дискусійне завдання: підготуйте аргументовану позицію для обговорення: «Який із розділів – «Результати» чи «Обговорення» – є більш значущим для наукової спільноти? Чому?».

Самостійна робота:

1. Напишіть власний приклад структурованої анотації англійською мовою (до 200 слів).
2. Створіть таблицю з описом міжнародних вимог до кожного структурного елемента статті (IMRAD).
3. Підготуйте огляд (2–3 сторінки) на тему: «Порівняння структури статей у вітчизняних і міжнародних журналах».

Тема 7. Чек-ліст CONSORT.

Мета та умови використання CONSORT.

Чек-ліст: структура та пояснення.

Приклади.

Запитання для самоконтролю:

1. Що таке чек-ліст CONSORT і з якою метою він був розроблений?
2. В яких типах досліджень обов'язковим є використання CONSORT?
3. Які основні структурні елементи включає чек-ліст CONSORT?
4. Як CONSORT сприяє підвищенню якості наукових публікацій?
5. Які наслідки ігнорування стандартів CONSORT для дослідника?
6. Чим відрізняється використання CONSORT у клінічних та психологічних дослідженнях?
7. Які міжнародні журнали вимагають дотримання CONSORT?

Завдання до практичного заняття:

1. Аналітичне завдання: проаналізуйте одну наукову статтю з психології або медицини та визначте, які пункти чек-ліста CONSORT у ній дотримані, а які – проігноровані.
2. Практичне завдання: складіть спрощений чек-ліст CONSORT для умовного психологічного експерименту (не менше 7 пунктів).
3. Дискусійне завдання: підготуйте аргументовану позицію для обговорення: «Чи можна вважати дослідження достовірним, якщо воно не відповідає стандартам CONSORT?».

Самостійна робота:

1. Напишіть есе (2–3 сторінки) на тему: «Роль чек-ліста CONSORT у забезпеченні прозорості та відтворюваності психологічних досліджень».
2. Підготуйте схему (інфографіку), що відображає структуру чек-ліста CONSORT з короткими поясненнями до кожного пункту.
3. Зробіть огляд однієї статті з міжнародного журналу, де застосовувався CONSORT, і представте приклади його використання на занятті.

Тема 8. Чек-ліст TRIPOD та PRISMA.

Мета та умови використання TRIPOD та PRISMA.

Чек-ліст: структура та пояснення.

Приклади.

Запитання для самоконтролю:

1. Яка основна мета створення чек-ліста TRIPOD?
2. В яких випадках застосовується чек-ліст PRISMA?
3. Які структурні елементи включає TRIPOD?
4. Які основні компоненти передбачає PRISMA?
5. Як використання TRIPOD впливає на якість прогнозних моделей у психології та медицині?
6. Як PRISMA сприяє підвищенню якості систематичних оглядів та мета-аналізів?
7. Чим відрізняються підходи TRIPOD і PRISMA до структурування наукових робіт?
8. Які приклади журналів вимагають дотримання TRIPOD і PRISMA?

Завдання до практичного заняття:

1. Аналітичне завдання: проаналізуйте одну наукову статтю, де застосовувався TRIPOD чи PRISMA (за власним вибором), і визначте, наскільки вона відповідає вимогам чек-ліста.
2. Практичне завдання: складіть спрощений варіант чек-ліста PRISMA для огляду літератури з психології (не менше 5 пунктів).
3. Дискусійне завдання: підготуйте аргументовану позицію для обговорення: «Чи може систематичний огляд без використання PRISMA вважатися науково достовірним?».

Самостійна робота:

1. Напишіть есе (2–3 сторінки) на тему: «Порівняння ролі TRIPOD та PRISMA у забезпеченні якості наукових публікацій».
2. Підготуйте інфографіку, що відображає структуру TRIPOD та PRISMA з поясненнями.
3. Зробіть короткий огляд (1–2 сторінки) статті, де було використано PRISMA, і представте приклади його застосування на занятті.

Тема 9. Чек-ліст STROBE та SRQR.

Мета та умови використання STROBE та SRQR.

Чек-ліст: структура та пояснення.

Приклади.

Запитання для самоконтролю:

1. Яка мета створення чек-ліста STROBE і в яких дослідженнях він застосовується?
2. У чому полягає специфіка використання SRQR у якісних дослідженнях?
3. Які ключові структурні елементи включає STROBE?
4. Які основні компоненти охоплює SRQR?
5. Як застосування STROBE впливає на якість описових та аналітичних спостережних досліджень?
6. Яким чином SRQR забезпечує прозорість якісних досліджень?

7. У чому відмінність між вимогами STROBE та SRQR?
8. Які приклади наукових статей демонструють успішне використання цих чек-лістів?

Завдання до практичного заняття:

1. Аналітичне завдання: проаналізуйте одну статтю з психології чи соціальних наук і визначте, наскільки її структура відповідає вимогам STROBE або SRQR.
2. Практичне завдання: складіть скорочений чек-ліст SRQR (не менше 6 пунктів) для якісного інтерв'ю-дослідження.
3. Дискусійне завдання: підготуйте аргументовану позицію для обговорення: «Чи можна вважати результати якісного дослідження достовірними без застосування SRQR?».

Самостійна робота:

1. Напишіть есе (2–3 сторінки) на тему: «Роль STROBE та SRQR у забезпеченні наукової якості психологічних досліджень».
2. Підготуйте схему, що відображає основні компоненти обох чек-лістів із короткими поясненнями.
3. Зробіть короткий огляд (1–2 сторінки) однієї статті, опублікованої із дотриманням SRQR чи STROBE, та підготуйте тези для обговорення на занятті.

ПОТОЧНЕ ТА ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ

Н. CURRENT AND FINAL EVALUATION / ПОТОЧНЕ ТА ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ				
Складові поточного контролю результатів освітньої діяльності здобувачів вищої освіти	Форма підсумкового контролю			
	екзамен		залік	
	за формами навчання		за формами навчання	
	денн а	заочна	денн а	заочна
Поточний контроль				
Знання, уміння та навички, продемонстровані на аудиторних заняттях	20	10	-	-
Виконання модульних контрольних робіт	10	10	-	-
Виконання і захист завдань самостійної роботи	10	20	-	-
Професійні комунікації за компонентом	5	5	-	-
Наукова робота за компонентом	5	5	-	-
Підсумковий контроль				
	50	50	-	-
УСЬОГО	100	100	100	100
Шкала балів	Оцінка за 4-бальною шкалою		Шкала ECTS	
90 – 100	Відмінно		A	
80 – 89	Добре		B	
70 – 79			C	
66 – 69	Задовільно		D	
60 – 65			E	
21 – 59	незадовільно з можливістю повторного складання екзамену (заліку)		FX	
0 – 20	незадовільно з можливістю вивчення дисципліни за індивідуальним графіком у формі додаткової індивідуально-консультаційної роботи		F	

У процесі організації освітнього процесу важливою складовою є наявність ефективної системи контролю знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти. Результати контролю дають змогу не лише оцінити рівень засвоєння навчального матеріалу кожним студентом, а й виступають об'єктивним показником якості викладання, організації навчальної діяльності в академічній групі, на курсі та в межах освітньої програми. Контроль знань із дисципліни «Дизайни наукових досліджень у психології» реалізується у двох взаємопов'язаних формах – поточній та підсумковій, які доповнюють одна одну й забезпечують комплексну оцінку динаміки навчальних досягнень здобувачів.

Поточний контроль знань у межах даного освітнього компонента є не лише засобом перевірки рівня засвоєного матеріалу, а й важливим інструментом розвитку дослідницького мислення, фахової рефлексії та здатності до критичного аналізу наукових джерел. Він спрямований на визначення рівня оволодіння студентами методологічними підходами до планування дослідження, побудови гіпотез, вибору дизайну та організації емпіричної частини, а також на формування навичок інтерпретації отриманих результатів. У межах поточного оцінювання враховується активність студентів на практичних заняттях, що виявляється в участі у дискусіях, аналізі кейсів, підготовці презентацій та обговоренні власних дослідницьких задумів. Важливим елементом є виконання модульних контрольних робіт, які містять тестові та відкриті завдання, а також практичні задачі з аналізу дослідницьких дизайнів. Значна увага приділяється самостійній роботі, що передбачає підготовку есе, аналітичних оглядів літератури, порівняльних таблиць або міні-досліджень, які сприяють формуванню у студентів уміння критично працювати з науковими матеріалами та обґрунтовувати власну позицію. Додатково враховуються показники професійної комунікації, зокрема здатність вести аргументовану й толерантну дискусію, застосовувати фахову термінологію, дотримуватися принципів академічної доброчесності. Оцінюється також наукова активність студентів, яка може проявлятися у підготовці тез, статей або виступів на конференціях із проблематики психологічних досліджень. Таким чином, поточний контроль є не лише формою оцінювання, а й важливим чинником розвитку професійних компетентностей майбутніх фахівців.

Підсумковий контроль у дисципліні «Дизайни наукових досліджень у психології» здійснюється у формі іспиту, що має на меті комплексне оцінювання знань, умінь і компетентностей здобувачів після завершення курсу. Іспит передбачає інтеграцію теоретичних і практичних складових, перевірку здатності студентів застосовувати отримані знання для обґрунтування вибору дослідницького дизайну, формулювання гіпотез, аналізу емпіричних результатів і їх інтерпретації з урахуванням етичних норм та міжнародних стандартів. Структура іспиту включає завдання на визначення

основних понять і категорій, теоретичні питання щодо класифікації та особливостей різних типів дизайнів, практичні задачі з планування психологічного дослідження, а також аналіз прикладів наукових статей з позицій відповідності сучасним методологічним вимогам.

Критерії оцінювання підсумкового контролю охоплюють володіння базовими та спеціальними поняттями методології досліджень, здатність до системного мислення та наукового узагальнення, уміння планувати й аргументувати вибір методів та дизайнів, здатність до інтерпретації даних і формулювання висновків, а також готовність до застосування набутих знань у професійній діяльності. Загальна підсумкова оцінка формується як сума результатів поточного оцінювання та балів, отриманих на іспиті. Максимальна кількість балів становить 100, із яких на підсумковий контроль відводиться до 50 балів. Іспит вважається не складеним, якщо студент набрав менше 30 балів за підсумкове завдання.

У разі отримання незадовільної оцінки здобувач має право на повторне складання: перше відбувається у звичайному порядку, друге – у присутності екзаменаційної комісії. Якщо ж загальна кількість балів за дисципліну не перевищує 20, студент не допускається до повторного складання і має повторно пройти курс за індивідуальним графіком з обов'язковим консультаційним супроводом викладача. Такі правила єдині для студентів денної та заочної форм навчання, а організація повторного вивчення та контролю знань здійснюється відповідно до чинних нормативних документів закладу вищої освіти.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ

Тема 1. Вступ до наукових досліджень у психології

1. Наука як соціокультурний феномен: сутність і значення для психології.
2. Основні відмінності між науковими та ненауковими дослідженнями.
3. Характерні риси наукового знання.
4. Етапи наукового дослідження в психології та їх взаємозв'язок.
5. Співвідношення теоретичного й емпіричного рівнів дослідження.
6. Значення гіпотези у науковому пошуку.
7. Приклади псевдонаукових підходів у психології та їх критика.
8. Функції науки у розвитку суспільства та практичної психології.
9. Роль наукового методу в обґрунтуванні психологічного знання.
10. Взаємозв'язок психології з іншими науками у контексті досліджень.

Тема 2. Етапи наукового дослідження

11. Планування психологічного дослідження: зміст і значення.
12. Теоретичний пошук: завдання та особливості реалізації.
13. Теоретичний фреймворк: сутність і структура.
14. Емпіричний етап дослідження: методи та процедури.
15. Математико-статистична обробка даних: значення для психології.
16. Інтерпретація результатів дослідження: критерії та помилки.
17. Описовий етап у науковому дослідженні: його специфіка.
18. Взаємозв'язок між теоретичним та емпіричним рівнями дослідження.
19. Приклади методів, що використовуються на різних етапах.
20. Типові проблеми на кожному з етапів дослідження та шляхи їх вирішення.

Тема 3. Види дослідних дизайнів з точки зору емпіричної частини

21. Визначення простих і складних дослідних дизайнів.
22. Переваги та недоліки простих дизайнів.
23. Складні дизайни: приклади й особливості.
24. Вибірка у психологічному дослідженні: принципи формування.
25. Репрезентативність вибірки: критерії оцінки.
26. Крос-групове дослідження: сутність, переваги та обмеження.
27. Однофакторний експеримент: структура і приклади.
28. Мета-аналіз: значення для розвитку психології.
29. Лонгітюдне дослідження: переваги й труднощі проведення.
30. Критерії наукової цінності емпіричного дизайну.

Тема 4. Публікації в наукових журналах

31. Українські фахові журнали з психології: приклади та характеристика.
32. Фахові журнали та індексовані у міжнародних базах: відмінності.
33. Web of Science: призначення та значення для науки.
34. Scopus: основні характеристики та критерії індексації.
35. Значення міжнародних баз даних для психології.
36. Чому важливо публікуватися у журналах, що індексуються?

37. Критерії вибору журналу для публікації наукової статті.
38. Труднощі публікацій у міжнародних журналах.
39. Відмінності між локальними та глобальними науковими журналами.
40. Вимоги до авторів у журналах Web of Science та Scopus.

Тема 5. Типові структурні елементи статті у фаховому журналі

41. Анотація: функції та особливості написання.
42. Вступ як структурний елемент статті.
43. Актуальність: як її правильно обґрунтувати.
44. Формулювання мети дослідження у статті.
45. Аналіз попередніх досліджень: роль у науковій роботі.
46. Виклад основного змісту: структура та логіка.
47. Висновки: критерії їх обґрунтованості.
48. Взаємозв'язок між структурними елементами статті.
49. Типові помилки у побудові наукової статті.
50. Стандартизація структури статті: значення для науки.

Тема 6. Типові структурні елементи статті в іноземних журналах

51. Анотація в іноземних журналах: специфіка написання.
52. Вступ за міжнародними стандартами.
53. Розділ «Матеріали та методи»: функції й вимоги.
54. Представлення результатів: принципи та форми.
55. Розділ «Обговорення»: відмінність від результатів.
56. Висновок: особливості побудови.
57. Формат IMRAD: сутність та значення.
58. Логіка побудови статті за міжнародними стандартами.
59. Типові проблеми при підготовці статей для іноземних журналів.
60. Приклади статей, що відповідають IMRAD.

Тема 7. Чек-ліст CONSORT

61. Мета створення чек-ліста CONSORT.
62. Дослідження, де використання CONSORT є обов'язковим.
63. Основні структурні елементи CONSORT.
64. Як CONSORT підвищує якість публікацій.
65. Наслідки ігнорування стандартів CONSORT.
66. Використання CONSORT у клінічних та психологічних дослідженнях.
67. Журнали, які вимагають дотримання CONSORT.
68. Приклади публікацій із застосуванням CONSORT.
69. Вплив CONSORT на відтворюваність досліджень.
70. Перспективи розвитку стандартів CONSORT.

Тема 8. Чек-ліст TRIPOD та PRISMA

71. Основна мета створення TRIPOD.
72. Використання PRISMA у систематичних оглядах.
73. Структурні елементи TRIPOD.
74. Основні компоненти PRISMA.
75. Як TRIPOD впливає на якість прогностичних моделей.
76. Роль PRISMA у підвищенні якості мета-аналізів.

- 77.Відмінності у підходах TRIPOD і PRISMA.
- 78.Журнали, що вимагають TRIPOD та PRISMA.
- 79.Приклади використання PRISMA у психології.
- 80.Значення TRIPOD для доказової практики.

Тема 9. Чек-ліст STROBE та SRQR

- 81.Мета створення STROBE.
- 82.Використання STROBE у спостережних дослідженнях.
- 83.Структурні елементи STROBE.
- 84.Мета та застосування SRQR.
- 85.Компоненти SRQR: основні вимоги.
- 86.Як STROBE впливає на якість спостережних досліджень.
- 87.Прозорість якісних досліджень завдяки SRQR.
- 88.Відмінності між STROBE та SRQR.
- 89.Приклади статей, де використано SRQR чи STROBE.
- 90.Етичні аспекти використання чек-лістів у наукових дослідженнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література:

1. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. Методика та організація наукових досліджень із психології : Навч. пос. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 360 с. https://library.udpu.edu.ua/library_files/417919.pdf
2. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 254 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Romanchykov_Volodymyr/Osnovy_naukovykh_doslidzhen.pdf
3. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень : Навчальний посібник. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с. <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/03/vajinskii-posibnyk.pdf>
4. Туриніна О. Л. Методологія та методи психологічного дослідження: навч.-метод. посіб. Київ : Персонал, 2018. 206 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Turynina_Olena/Metodolohiia_ta_metody_psykholohichnoho_doslidzhennia.pdf?PHPSESSID=129jgpgq12inlbvuv7hdjbt345
5. Гончарук Т. В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Тернопіль, 2014. 272 с. <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/4874/3/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A%20%D0%9E%D0%9D%D0%94%20%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%BA.pdf>
6. Сардак С. Е. Основи наукових досліджень : навч. посібник Дніпро : ДГУ, 2018. 103 с. <https://philarchive.org/archive/SAR-126>
7. Кириленко О. П., Письменний В. В. Основи наукових досліджень у схемах і таблицях : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 228. <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/12251/1/%d0%9e%d1%81%d0%bd%d0%be%d0%b2%d0%b8%20%d0%bd%d0%b0%d1%83%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b8%d1%85%20%d0%b4%d0%be%d1%81%d0%bb%d1%96%d0%b4%d0%b6%d0%b5%d0%bd%d1%8c%20%282013%29.pdf>

Додаткова література:

1. Корж Т. М. Анотування як когнітивна стратегія. Збірник наукових праць «Педагогічні науки». 2010. №. 55. С. 291-295.
2. Гончаренко С. Етичний кодекс ученого. Естетика і етика педагогічної дії. 2011. №1. С. 25-34.
3. Збродько Т. І. Чи залежать етичні уявлення психологів-консультантів Від здатності до розпізнавання етичних дилем? Габітус. 2023. № 47. С. 176-182.
4. Завгородня О. В. Моделі інтеграції теоретичних надбань психології. Габітус. 2023. № 51. С. 53-58.

5. Яблонська Т. М. Питання професійної етики у підготовці майбутніх психологів. Теорія і практика сучасної психології: реалії й перспективи: зб. матеріалів міжнародної наук.-практ. конф. Київ: Міленіум, 2019. С. 144-145.

Сучасні міжнародні джерела та стандарти звітування:

1. American Psychological Association. Publication Manual of the American Psychological Association. 7th ed. Washington, DC : APA, 2020.
2. Creswell J. W., Creswell J. D. Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. 6th ed. SAGE Publications, 2023.
3. Page M. J. et al. The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. BMJ. 2021. Vol. 372. n71. DOI: 10.1136/bmj.n71.
4. Schulz K. F., Altman D. G., Moher D. CONSORT 2010 Statement: updated guidelines for reporting parallel group randomised trials. BMJ. 2010. Vol. 340. c332. DOI: 10.1136/bmj.c332.
5. von Elm E. et al. The Strengthening the Reporting of Observational Studies in Epidemiology (STROBE) Statement. PLoS Medicine. 2007. Vol. 4(10). e296. DOI: 10.1371/journal.pmed.0040296.
6. O'Brien B. C. et al. Standards for Reporting Qualitative Research: A Synthesis of Recommendations. Academic Medicine. 2014. Vol. 89(9). P. 1245–1251. DOI: 10.1097/ACM.0000000000000388.
7. Collins G. S. et al. Transparent Reporting of a multivariable prediction model for Individual Prognosis Or Diagnosis (TRIPOD): the TRIPOD Statement. Annals of Internal Medicine. 2015. Vol. 162(1). P. 55–63. DOI: 10.7326/M14-0697.